

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Asiantuntijalausunto HE 78/2024 vp

Pohjanmaan hyvinvointialueen lausunto Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi hyvinvointialueista annetun lain ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetun lain 2 ja 17 § muuttamisesta

Pohjanmaan hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi.
Asiantuntijalausuntonamme annamme seuraavat esitykset ja huomiot:

Ennakollisen talouden ohjauksen menettely

Ennakollinen talouden ohjauksen menettely on lähtökohtaisesti kannatettava. Mutta erityistä huomiota tulisi kiinnittää siihen, että ohjaukseen ajautuvia kohdeltaisiin yhdenvertaisesti ja samoin perustein, että tulkinnaalle ja epäjohtonmukaisuuksille ei jäisi tilaa. Harkintavaltaa käyttävien tulee erittäin tarkoin perustella, miksi alue otettaisiin ennakolliseen ohjaukseen ja pystyä osoittamaan perusteet päätökselleen. Kaikkien alueiden tavat esimerkiksi tuoda esiin toiminnan- ja talouden sopeuttamistoimia ovat erilaisia ja ministeriöiden tulisi siten ainakin hakea ensin varmuus tiedon oikeudellisuudesta, ennen ohjaukseen ottamista.

Menettelyn tulee kunnioittaa alueiden itsehallintoa, alueen oman päätöksentekoprosessin kautta tulee hakea keinot ja kohdentamiset sopeuttamiselle ja siihen ennakollinen ohjaus ei saa puuttua.

Ennakolliseen ohjauksen menettely ei kuitenkaan poista sitä tosiasiaa, että alueet ovat lähtökohtaisesti hyvin erilaisissa tilanteissa. On alueita, joissa rahoitus tulee tulevia vuosina lähes jokaisella eri menettelyllä pienenemään ja on alueita, joissa esimerkiksi siirtymätasaus tulee kasvattamaan rahoitusta. Myös tämä pitkän tähtäimen näkökulma tulisi huomioida. Lisäksi tulisi huomioida, että koko rahoitusmalli, ei ole välttämättä lähtökohtaisestikaan oikeudenmukainen eikä esimerkiksi siirtymävaiheessa vastannut alueille siirtyneitä tehtäviä. Menettelyssä täytyisi siten myös avoimesti tarkastella tilannetta siitä näkökulmasta, että rahoitus ei kohtelee/vastaa alueen tarpeita oikein.

Pahimmillaan ennakollisen ohjauksen menettely tekee alueelle vain lisää hallinnollista työtä, mutta parhaimmillaan sillä saadaan yhdessä alueen itsehallintoa kunnioittaen aikaiseksi tarvittavat päätökset, joilla sekä turvataan alueen ihmisille palvelut, mutta saadaan myös talous tasapainoon.

Arviointimenettely

Arviointimenettelyn käynnistämisen kriteerien kiristäminen ei merkityksellisesti muuta alueiden tilannetta. Merkittävämpää olisi tällaisessa suuressa muutoksessa saada varmuus

siitä, että rahoitusmalli toimii yhdenvertaisesti. Näiden lakimuutosten tekemisessä kaikessa on lähtökohtana, että alueita tulee valvoa tiukemmin ja niissä ei oteta huomioon, että rahoituksen oikeellisuus ja kannustavuus alueille ei varmasti ole vielä oikeudenmukainen.

Raportointivelvollisuuksia lisäämällä ei saada toivottuja lopputuloksia, joten mitkään sitä lisäävät ehdotukset eivät ole kannatettavia.

Muut huomiot

Lainanottovaltuutta koskeva muutos on teknisluontoinen korjaus, ja siten kannatettava.

Toimintakertomukseen tiedon anto velvoite merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä on hyvä lisäys, mutta samalla tulisi myös kirjata merkittävimmät toimenpiteet riskien pienentämiseksi.

Aluevaltuuston tehtäviä koskeva muutosehdotus (22 §) asiakasmaksuja koskevasta päätösvallasta on kannatettava.

Vaasassa 6.10.2024

Marina Kinnunen
hyvinvointialuejohtaja